

2016-06-21

Hökuggla

Hökuggla är nomadisk, det vill säga förflyttar sig till de områden där det för tillfället finns gott om föda. Under goda smågnagarår häckar arten i stor omfattning i Norrlandsskogarna, medan den året efter en smågnagarkrasch kan ha slagit sig ned i Finland eller i västra Ryssland. På motsvarande sätt kan hökugglor invadera Sverige beroende på omfattande födobrist längre österut.

Ekologiska krav

Hökugglan föredrar gles skogsmark i kanten av gnagarrika, öppna områden som myrar, hyggen, kraftledningsgator, brandfält och liknande. De häckar främst i håligheter i grövre träd och på murkna högstubbar, exempelvis sådana som lämnats kvar på och i anslutning till hyggen. Arten kan vara vanlig i fjällnära skogar under smågnagarår, i första hand i den övre barrskogen men också i ren fjällbjörkskog, om där finns tillgång till lämpliga häckningsplatser.

Boet läggs i en hålighet i ett träd, främst i gamla spillkråkehål. Andra tänkbara boplatser är grova murkna stammar med hål efter kvistbrott samt toppen av avbrutna stammar och grova murkna högstubbar (skorstensstubbar). Påträffas ibland häcka i knipholkar, och sällsynt förekommer häckningar i risbon av rovfåglar och kråkfåglar. De viktigaste faktorerna inför häckningen är tillgång till boplatser och god tillgång till byten. Födan består i huvudsak av smådäggdjur, men om gnagartillgången är liten eller försämras under häckningen fångas även mindre fåglar. Bytena fångas oftast efter kort flygtur från en torraka eller annan utsiktsplats.

Häckningen påbörjas under mars och ungarna lämnar boet under maj eller i juni, beroende på när äggen värptes. Ungarna stannar kvar i boets närområde och matas av föräldrarna under ett par veckor. Under denna tid klättrar de upp i intilliggande träd, där de övar för att bli flygkunniga.

Utbredning och regionala skillnader

Häckar något så när regelbundet i Norrlands skogsland, även i fjällbjörkskog, från finska gränsen till norra Värmland, mellersta Dalarna och de västra delarna av Hälsingland och Medelpad. Antalet häckande par varierar starkt inom gränserna för det angivna utbredningsområdet mellan olika år beroende på födotillgång. Efter invasionsår kan enstaka par tillfälligt häcka längre söderut.

Indikator på skyddsvärd skog

Saknar tydligt signalvärde för skyddsvärda skogsmiljöer.

Faktorer som missgynnar eller hotar arten

Hökugglan missgynnas när variationsrika skogar med rik förekomst av grov död ved omförs till täta produktionsskogar, inte minst på grund av minskad förekomst av lämpliga boplatser.

Behov av hänsyn – allmänt

I normalfallet är god miljöhänsyn tillräckligt. Viktigast är att bevara lämpliga boplatser (bon som används och alternativbon).

Kännedom om häckningslokaler för hökuggla bör inte spridas till andra personer än berörda markägare och de som utför skogsbruksåtgärder.

Under ruvningen och med alla ungar i boet kan honan sitta i närheten utan att visa oro vilket gör att man kan luras tro att det inte är någon häckning. Strax före och efter att ungarna lämnat boet varnar föräldrafågeln intensivt. Särskilt hanen kan göra mycket snabba och riktigt närgångna attacker i syfte att skrämja bort upplevda hot mot ungarna.

Miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder

- Avstå från avverkning eller markbearbetning inom minst 100 meter från aktiva boplatser under perioden 10 mars–10 juli.
- Spara alltid högstubbar och annan död, stående ved.
- Spara alla hålträd och murkna träd.
- Spara hänsynsträd, eller grupper av, grövre tallar och särskilt aspar, som har förutsättningar att bli lämpliga häckningsplatser för spillkråka.

Tips på ytterligare åtgärder som gynnar arten

- Var uppmärksam på att ungar som just lämnat boet inte kan flyga. De sitter spridda på marken eller i träden i området runt boplatserna under minst en vecka. Spara lutande träd och vindfällen för de små ungarna att klättra på.
- Hökugglan utnyttjar gärna holkar.

Områdesskydd och frivilliga avsättningar

Häckande hökuggla är i normalfallet inte i behov av områdesskydd eller frivilliga avsättningar.

Skogsvårdslagstiftningen

- Ta inte bort äldre vindfällen, högstubbar och torrakor, äldre träd vid ägo gränser och myrstackar, äldre lövträd (särskilt asp) i barrskog m.m. Spara hålträd och andra biologiskt värdefulla träd (SKSFS 7:8).
- Undvik skogsbruksåtgärder som kan skada hänsynskrävande miljöer, som t.ex. strand- och sumpskogar med naturskogskaraktär, äldre skog på uddar och öar, raviner, klyftor och blockmarker samt berg- och rasbranter, äldre hällmarksskog, äldre sandtallskogar, naturskogrester, eller äldre trädbestånd med mycket hänglavar eller död ved (SKSFS 7:17).

Lästips

Artfakta för hökuggla. ArtDatabankens webbplats,

<http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/102622>.

Ove Stefansson: <http://lappugglan.se/index.php/mina-favoriter-mainmenu-67/49-hgla-surnia-ulula>

Populationsstorlek: Fluktuerande, lågt medel 2300 par

Populationsutveckling:

1980–2012: stabil (fluktuerande)

2001–2012: okänd (fluktuerande)

Rödlistestatus 2015: Livskraftig (LC)

Fågeldirektivets Bilaga 1: Ja